

Examensarbete

2021:02

Institutionen för skogens ekologi och skötsel

Vad betyder det att skydda natur?

– En europeisk jämförelse av skyddade områden

What does it mean to protect nature? – A European comparison of protected areas

Therese Strömvall Nyberg

Examensarbete • (30 hp)

Sveriges lantbruksuniversitet, SLU

Fakulteten för skogsvetenskap

Jägmästarprogrammet

ISSN 1654-1898

Umeå 2021

Vad betyder det att skydda natur? En europeisk jämförelse av skyddade områden

What does it mean to protect nature? – A European comparison of protected areas

Therese Strömvall Nyberg

Handledare: Tomas Lundmark, SLU, inst för skogens ekologi och skötsel
Examinator: Gustaf Egnell, SLU, inst för skogens ekologi och skötsel

Omfattning: 30 hp
Nivå och fördjupning: A2E
Kurstitel: Examensarbete i skogsvetenskap vid inst för skogens ekologi och skötsel
Kurskod: EX0959
Program/utbildning: Jägmästarprogrammet
Kursansvarig inst.: Institutionen för skogens ekologi och skötsel

Utgivningsort: Umeå
Utgivningsår: 2021
Omslagsbild: Therese Strömvall Nyberg
Serietitel: Examensarbeten
Delnummer i serien: 2021:02
ISSN: 1654-1898

Nyckelord: Skyddade områden, Aichimål 11, EU, IUCN
Protected areas, Aichi goal 11, EU, IUCN

Sveriges lantbruksuniversitet
Fakulteten för skogsvetenskap
Institutionen för skogens ekologi och skötsel

Sammanfattning

För att försöka stoppa förlusten av biodiversitet har internationella mål och direktiv satts upp, såsom Aichimål 11 och art- och habitatdirektivet, med intentionerna och kraven att de ska implementeras på nationell nivå. Det gör så att internationell statistik förs över länders framsteg och hur långt de lyckats med att uppnå tidigare nämnda mål och direktiv. Problemen med att jämföra statistik från olika länder är dock många, då länder tolkar och implementerar direktiven själva så att de passar de nationella lagarna och föreskrifterna. Vidare är det länderna själva som sedan samlar in och rapporterar in informationen till de internationella organen, såsom den Europeiska miljöbyrån (EEA, 2020c). Det leder till att resultaten påverkas vid en internationell jämförelse beroende på hur länder väljer att tolka direktiven.

I det här arbetet har Sveriges skyddade områden jämförts med två andra medlemsländer i Europeiska unionen, Tyskland och Slovenien. Det har framkommit att Sverige har en mycket lägre andel skyddad areal totalt sett jämfört med Tyskland och Slovenien men en mycket större andel av arealen i Sverige klassificeras som strikt skydd. Den skyddade marken i Sverige är alltså i högre utsträckning undantagen från aktivt jord- och skogsbruk medan det fortfarande tillåts i stora delar av de skyddade områdena i Tyskland och Slovenien. Vidare är det stora arealer i Sverige som undantas med olika restriktioner från jord- eller skogsbruk men som inte rapporteras internationellt. Enligt beräkningar kan Sverige, som nu skyddar 14.46 % av land- och sötvattenarealen, öka andelen rapporterade områden internationellt till att innefatta mellan 26 – 57 %, vilket skulle betyda att internationella mål skulle nås.

Nyckelord: skyddade områden, Aichimål 11, EU, IUCN

Abstract

In order to stop the loss of biodiversity, international objectives have been put in place, such as Aichi goal 11 and the Habitats directive, with the intentions to implement them on a national level. Due to this, international statistics is kept over the countries progress and how well they have succeeded with previous objectives. However, the implications are many when trying to compare the statistics from different countries, since they interpret and implement the directives themselves to fit their own national laws. Furthermore, it is the countries themselves that collect and gather the information about their own protected areas and then report it to international agencies, such as the European Environment Agency (EEA, 2020c). This means that the international statistics are affected by how the countries chose to interpret the directives.

In this study, Sweden has been compared with two other members of the EU, Germany and Slovenia. It's come to light that Sweden's share of protected areas is a lot less compared to Germany and Slovenia but has a lot more areas with strict protection. The protected area in Sweden is thus to a greater extent exempted from active agriculture and forestry, while it is still permitted in large parts of the protected areas in Germany and Slovenia. Furthermore, large areas in Sweden are exempted with various restrictions from agriculture and forestry but are not reported internationally. According to this study, Sweden, which now report 14,46 % as protected areas, could increase the proportion of protected areas to include between 26 – 57 %.

Keywords: protected areas, Aichi goal 11, EU, IUCN

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	11
1.1. Problem	12
1.2. Syfte och frågeställning	13
2. METOD	14
2.1. Arbetsgång	14
2.2. Avgränsningar	15
2.3. Metoddiskussion.....	15
3. Definitioner av skydd, ett internationellt perspektiv	16
3.1. Internationella naturvårdsunionen, IUCN	16
3.2. Natura 2000	18
4. Sverige, Tyskland och Slovenien.....	19
4.1. Sverige	19
4.2. Tyskland	20
4.3. Slovenien.....	21
5. Resultat	23
5.1. IUCN - Utblick över Europeiska unionen, med fokus på Sverige, Tyskland och Slovenien	23
5.2. Natura 2000 och gynnsam bevarandestatus.....	26
5.3. Skydden Sverige inte rapporterar in internationellt	27
6. Slutsatser och diskussion	29
6.1. Olika jämförelser, olika resultat.....	29
6.2. Gynnsam bevarandestatus.....	30
6.3. Skyddad natur som Sverige inte rapporterar in internationellt	31
6.4. Avslutande reflektioner.....	33
7. REFERENSER.....	35
Bilaga 1. Formella skydd i Sverige	42

Bilaga 2. Formella skydd i Tyskland	44
Bilaga 3. Formella skydd i Slovenien	46

Tabellförteckning

Tabell 1. IUCN:s kategorier gällande skyddade områden samt en förenklad definition för dessa.....	17
Tabell 2. Ett visst antal habitat som har utvärderats utifrån kriterierna för gynnsam bevarandestatus i Sverige, Tyskland och Slovenien.	26
Tabell 3. Sveriges formella skydd av den totala land- och sötvattenarealen adderad med de nationella skydd som finns i Sverige.....	28

Figurförteckning

Figur 1 Länder i Europa uppdelat i biogeografiska områden.	19
Figur 2 Andelen skyddad landareal på nationell nivå i EU som rapporteras in till EEA.....	23
Figur 3 Den procentuella andelen av det skydd som rapporteras in till IUCN som motsvarar klass I och II	24
Figur 4 Den absoluta arealen olika länder i EU skyddar.	25
Figur 5 Den absoluta arealen olika länder inom EU skyddar i kategori I och II	26

Förkortningar

BD	Fågeldirektivet
BfN	Det tyska federala organet för naturskydd
CBD	Konventionen om biologisk mångfald
CDDA	Den gemensamma databasen för utpekade områden
EEA	Europeiska miljöbyrån
ETC/BD	Europeiska ämnescentret för biologisk mångfald
FCS	Gynnsam bevarandestatus
HD	Art- och habitatdirektivet
IUCN	Internationella naturvårdsunionen
WDPA	Världsdatabasen av skyddade områden

1. INLEDNING

2019 rapporterade den mellanstatliga vetenskapspolitiska plattformen för biologisk mångfald och ekosystemtjänster (IPBES) att runt 1 miljon djur- och växtarter är hotade av utrotning, vilket är fler än någonsin under den mänskliga historien (IPBES, 2019). Trots ökade ambitioner från internationella och nationella organisationer så bedöms bara 16 % av habitaten under art- och habitatdirektivet ha gynnsam bevarandestatus efter en utvärdering i EU (EEA, 2019b). För att stoppa utdöendet av arter har FN under lång tid arbetat med att sätta upp olika mål för att bevara den biologiska mångfalden. Ett av dessa mål, Aichimål 11, även kallat Nagoyamålet, siktar på att skydda 17 % av land- och sötvattenarealen till år 2020, samt 10 % av kust- och havsområdena (EEA, 2018a). Enligt statistik från världsdatabasen av skyddade områden (WDPA), skyddas idag (år 2020) 15 % av världens landyta (Protected planet, 2020). Bevarandeambitionerna i världen har ökat, vilket lett fram till en revidering av Aichimålet där förslaget är att utöka skyddet till 30 % av landarealen och insjöarna till år 2030 (CBD, 2020). Inom EU rapporterar medlemsländerna själva in statistik om deras bevarandearbete till den gemensamma databasen för utpekade områden (CDDA), vilket är EU:s gemensamma databas för skyddade områden (EEA, 2020a). Den Europeiska miljöbyrån (EEA), i samarbete med det europeiska ämnescentret för biologisk mångfald (ETC/BD) har ansvar för denna databas. CDDA databasen är den officiella källan för vilken skyddad areal de olika europeiska medlemsländerna rapporterar in till WDPA (EEA, 2020a).

Skogarna i EU är emellertid inte bara viktiga för den biologiska mångfalden. År 2016 var 3.8 miljoner människor i EU anställda inom skogssektorn och skogsindustrin, och genererade ett bruttovärde på drygt 170 miljarder euro (European Union, 2019). I EU motsvarar det ungefär 11 % av den totala arbetskraften inom produktionsbranschen (*ibid*). Skogen och skogsindustrin betydelse för sysselsättning och ekonomi varierar dock för medlemsländerna i EU beroende på skogsinnehavet och hur välutvecklad industrin i medlemsländerna är. I Skandinavien täcker skogarna till uppemot 75 % av landytan medan andra medlemsländer i EU har mindre än 20 % skogstäckning (European Union, 2019; Europaparlamentet, 2020). EU har också ambitiösa mål att begränsa klimatförändringen och minska sitt fossilberoende. Skogen förväntas bidra till detta

arbete och skogens råvaror har blivit extra viktiga i arbetet med att ställa om till en cirkulär bioekonomi. Inom EU kommer uppemot hälften av den förnybara energin som förbrukas från trä (Europaparlamentet, 2020).

I Sverige har skogen och skogsindustrin utgjort en hörnsten i den svenska ekonomin sedan den industriella revolutionen på 1800-talet. Skogsbruket har kontinuerligt utvecklats och effektiviserats för att bibehålla som konkurrenskraft på en internationell marknad. Den svenska skogsarealen motsvarar knappt 1 % av den globala skogsarealen. Trots det så står svensk skogsindustri idag för ungefär 10 % av de skogsprodukter som omsätts på internationella marknader (Forest Sweden, 2017; KSLA, 2015). Fram till skogsutredningen på 1970-talet hade fokus i svensk skogspolitik länge legat på ökad skogstillväxt (Jordbruksdepartementet, 1978). Därefter ökade ambitionerna att inkludera hänsynstagande till andra ekosystemtjänster i skogsbruket, bland annat kom artbevarande och rekreation in i fokus. Det föranledde att Sverige idag har en skogspolicy som karaktäriseras av frihet under ansvar. Skogslagstiftningen har färre inslag av detaljreglering och skogsägarna förväntas betrakta skogstillväxt och hänsyn till miljö som jämställda mål. Miljömålet har fått karaktären av ett bevarandemål där den biologiska mångfalden i skogen ska säkerställas. Åsikterna om hur det går i arbetet för att bevara den biologiska mångfalden i Sverige går dock isär beroende på intressegrupp. Företrädare för svenskt skogsbruk menar på att det de gör är fullt tillräckligt medan kritik kommer från olika naturvårdsorganisationer om bristfälliga hänsynstaganden. Vem har då rätt? Ser man till den internationella statistiken ligger Sverige långt bakom många länder i andelen skyddad mark. Sverige ligger näst sist över medlemsländer i EU, med knappt 15 % skyddad mark enligt rapporterad statistik till EEA, medan populationstäta Tyskland skyddar nästan 38 % av sin landyta (EEA, 2019a; UNEP-WCMC, 2020a). Detta examensarbete gör en fördjupad analys av offentlig statistik om skydd av natur i Europa.

1.1. Problem

Det kommer att krävas svåra avvägningar och beslut om hur skogen bäst ska användas eftersom det finns en konflikt mellan att bruka skogen för att nå fossilfrihet, noll netto-utsläpp, nya arbetstillfällen etc. och att bevara skogen för att uppnå gynnsam bevarandestatus för alla våra växter och djur. Balansen mellan dessa mål är i grunden en fråga om värderingar och därmed är det en politisk fråga. Forskningen och offentlig statistik kan bidra med olika typer av kunskap och beslutsstöd men ansvaret för besluten om skogens framtida roll ligger hos våra politiskt folkvalda. Därför är det viktigt att statistik och begrepp kopplade till skydd och bevarande av natur är väl definierade och jämförbara.

Med olika lagar och regleringar i de olika medlemsländerna i EU kan man fråga sig om det verkligen går att jämföra statistiken mellan länder och använda den som

stöd för beslut om nationella åtgärder av olika slag. Dessa olikheter gör att man inte direkt kan läsa av tabeller och grafer i offentlig statistik för att jämföra Sverige med andra länder. Varje land fokuserar i stor utsträckning på hur det egna bevarandearbetet kan vidareutvecklas givet nationella och regionala förutsättningar. Åtgärder för bevarande och begrepp som kopplar till skydd av natur kommer därför att variera mellan länder samtidigt som mål för bevarande sätts internationellt, bland annat Aichimål 11. Det gör att statistiken mellan länderna kan bli spretig och svår att hantera för att en rättvis jämförelse mellan länder ska kunna göras. En rättvisande jämförelse behöver rimligen kunna göras då statistiken ligger till grund för fortsatt bevarandearbete hos de olika medlemsländerna.

Det finns skilda uppfattningar om hur väl Sverige klarat sina åtaganden att bevara den biologiska mångfalden. Sverige har redan klarat regeringens mål med att skydda 20 % av land- och sötvattenarealen, och alltså därmed också klarat av Aichimål 11 på 17 %, enligt en uträkning av LRF Skogsägarna (2020). Men vid en internationell jämförelse är det knappt 15 % som är registrerat som skyddad mark i Sverige (EEA, 2019a). I den internationella statistiken sticker Sverige ut som en av de länder som skyddar minst areal. Vari ligger skillnaderna? Och hur ska vi gå vidare i det viktiga arbetet med att bevara och skydda känsliga arter och habitat med så motstridiga uppgifter? Detta examensarbete försöker analysera vad det betyder att skydda natur, från vem skyddas naturen och varför skyddas den. Och är Sverige trots sina ambitiösa mål kopplade till skogen verkligen bland de länder i EU som gör minst för att bevara den biologiska mångfalden?

1.2. Syfte och frågeställning

Syftet med denna studie är att förstå och jämföra olika länders rapportering av arealen skyddade områden. Varför är Sverige så långt efter vid en internationell jämförelse? Påverkas rapporteringen, och därmed statistiken, av hur vi definierar skyddad mark i Sverige och hur är det med andra medlemsländer?

Frågeställningen är komplex och därför har arbetet avgränsats till att omfatta generell offentlig statistik för EU-länderna med en djupdykning i tre, Sverige, Tyskland och Slovenien. Tre länder som skyddar väldigt olika mycket natur. Jag har formulerat fyra frågeställningar;

- (1) Hur varierar skyddet av natur i EU?*
- (2) Vad är syftet med de olika skydden i medlemsländerna Sverige, Tyskland och Slovenien?*
- (3) Vad är det de olika länder vill skydda och från vad?*
- (4) Varför rapporteras inte all skyddad mark som finns nationellt i Sverige internationellt?*

2. METOD

Arbetet baserades på officiell statistik och en fördjupad analys av ett urval av europeiska länder; Sverige, Tyskland och Slovenien.

2.1. Arbetsgång

För att utreda skillnader i rapporteringen mellan Slovenien, Sverige och Tyskland använde jag mig av en litteratursökning som följdes av kedjesökning (Rienecker & Jörgensen, 2015). Relevanta dokument från nationella myndigheter och forskare återfanns med hjälp av sökmotorn Google och litteraturlösningsdatabaserna Web of Science och Google Scholar. Litteratursökningen pågick mellan 10/6 till 15/12 med sökorden "protected areas", "favourable reference values", och "Natura 2000" i kombination med de tre länderna studien baserats på. Sökorden kombinerades med både AND och OR. Utöver de relevanta artiklar och dokument som togs fram med hjälp av sökmotorerna, lästes även de nationella lagarna som berör naturskyddsområdena. För Sverige handlar det om miljöbalken och jordabalken, för Tyskland den federala naturvårdslagen och för Slovenien deras naturvårdslag. De mest relevanta myndigheterna att söka uppgifter från bedömdes vara i Sverige; Naturvårdsverket, SCB, Skogsstyrelsen, SLU och ArtDatabanken, i Tyskland; det tyska federala organet för naturskydd (BfN), the Federal Ministry for the Environment, Nature Conservation, Building and Nuclear Safety, the Federal Government, the Federal Statistic Office, och the Federal Agency for Nature Conservation, och de viktigaste myndigheterna för Slovenien bedömdes vara; the Environmental Agency of the Republic of Slovenia, the Ministry of the Environment and Spatial Planning, the Ministry of Agriculture, Forestry and Food, och the Slovenian Forestry Institute. De myndigheter som arbetar internationellt och inom EU och som därför berör alla undersökta medlemsländer är; CBD, EEA och IUCN. Med statistik för de tre olika länderna som återfanns på de olika myndigheternas hemsidor och i rapporter försökte jag sedan kartlägga ländernas rapportering. För Sverige undersöktes även vilka områdesskydd som finns nationellt utöver de som rapporteras internationellt och vad som skiljer dem åt från de som redovisas till EU.

2.2. Avgränsningar

De tre utvalda länderna, Sverige, Tyskland, samt Slovenien, blev valda på grund av ett antal kriterier. Först och främst ligger alla tre länder i Europa och är medlemmar av Europeiska unionen, och behöver därför rapportera in statistik om deras skyddade områden till CDDA. Vidare så skiljer sig andelen skyddade områden mellan länderna, där Sverige har en låg andel rapporterad (15 %), medan Tyskland (38 %) och Slovenien (40 %) har en hög andel (EEA, 2019a; UNEP-WCMC, 2020b). Det finns även många olika internationella databaser och myndigheter med egna värderingssystem. IUCN och Natura 2000-nätverket valdes därför ut för deras höga relevans och internationella erkännande.

2.3. Metoddiskussion

Då statistiken är hämtad från rapporter och dokument från myndigheter i olika länder samt de internationella databaserna, WDPA och CDDA, betyder det att arealerna för skyddade områden har rapporterats för olika år. Statistiken är dock den mest uppdaterade som går att finna, från år 2018–2020. I det här examensarbetet kommer ett resultat som presenteras i en figur eller tabell från samma databas, vilket gör att en rättvis jämförelse mellan länderna bör vara möjlig. Många av uppgifterna i statistiken baseras på stickprov vilket gör att skillnader mellan år kan uppstå till följd av metodiken. Mindre skillnader i absolutvärden kan därför finnas mellan de olika figurerna och tabellerna när statistiken kommer från olika år och olika databaser, vilket till exempel är fallet för Sveriges totala areal. I examensarbetet används Sveriges rapporterade areal av skyddad mark till WDPA för det första resultatet (5.1), där det totala skyddet uppgår till 6 498 700 ha. Det värdet används när Sveriges skyddade areal jämförs med andra länder eftersom uppgifterna kommer från samma databas och gäller för samma tidsperiod. Därför anses den här siffran vara den mest lämpade i jämförelsen med andra länder. Emellertid i resultat 5.3 används 6 498 101 ha för Sveriges totala skyddade areal, den här siffran kommer från den nationella myndigheten SCB och är av något tidigare datum och används för att beskriva olika skyddsformer inom Sverige. Enbart rapporter och dokument skrivna på engelska eller svenska har använts vilket innebär att skriven information på tyska eller slovenska har utelämnats av språkskäl. Vidare finns det ibland ett överlapp mellan de skyddade områdena som länderna redovisar, till exempel kan en yta vara angiven både som nationalpark och som Natura 2000-område. Om så är fallet har en kommentar gjorts om att arealerna inte går att addera för att få totalen.

3. Definitioner av skydd, ett internationellt perspektiv

Det finns många olika internationella organ som arbetar med art- och habitatbevarande. En av de viktigaste är den internationella konventionen om biologisk mångfald (CBD), som trädde i kraft 1993 (CBD, 2012). CBD tillsammans med Natura 2000-nätverket och Internationella naturvårdsunionen (IUCN) är viktiga grundpelare för arbetet för den biologiska mångfalden i Europa och världen.

3.1. Internationella naturvårdsunionen, IUCN

Ända sedan år 1933 har den Internationella naturvårdsunionen, IUCN, försökt få en tydligare terminologi kring skyddad mark (Dudley, 2008). IUCN har själv haft olika definitioner av vad ett skyddat område är, men den senaste definitionen blev beslutad år 2007 och lyder; “a clearly defined geographical space, recognised, dedicated and managed, through legal or other effective means, to achieve the long-term conservation of nature with associated ecosystem services and cultural values” (Dudley, 2008:8). Fritt översatt blir det “ett tydligt definierat geografiskt område, erkänt, tillägnat och skött, genom lagar eller andra rättsliga medel, för att åstadkomma bevarande av natur med associerade ekosystemtjänster och kulturella värden över tid”. Utifrån denna definition och vilken skötselplan det skyddade området har, blir de uppdelade i sex olika kategorier, där kategori ett har två underklasser (*Tabell 1*) (IUCN, 2020). Det här systemet anses vara den globala standarden av många nationella regeringar och börjar därför bli alltmer integrerat i olika lagstiftningar (IUCN, 2020).

Tabell 1. IUCN:s kategorier gällande skyddade områden samt en förenklad definition för dessa (Dudley, 2008).

Kategori	Förenklad definition
I. Strict protection <ul style="list-style-type: none"> · Ia - Strict nature reserve · Ib - Wilderness area 	<p>Ia – Avsatta till att skydda biodiversitet och hindra mänsklig påverkan. Dessa områden kan fungera som referensområden vid forskning.</p> <p>Ib- Deras naturliga tillstånd skall skyddas men med möjlighet för fåtal besökare samt tillåta boplatser för urinvånare. Dessa områden är vanligtvis också större än de i Ia.</p>
II. National park	<p>Stora, i stort sett opåverkade, områden som är avsatta för att skydda ekologiska processer/habitat/arter utmärkande för området. Rekreation, besök etc. är tillåtet och därför finns vanligtvis infrastruktur för att underlätta detta. Dock har ofta området ett kärnområde med striktare skydd som liknar kategori Ia.</p>
III. Natural monument or feature	<p>Ett område som ofta är litet till storlek då skyddet är till för specifika naturmonument/geologiska punkter såsom landformer, grottor etc.</p>
IV. Habitat/species management area	<p>Områden som inriktar sig på att skydda specifika arter/habitat och inte hela ekosystem som i kategori I och II. Aktiv skötsel kan krävas för att nå dessa mål.</p>
V. Protected landscape or seascape	<p>Ett område där interaktionen människor och naturen emellan har skapat en plats med distinkt ekologisk/biologisk/kulturell/naturskön karaktär. Interaktionen är av yttersta vikt för bevarandearbetet.</p>
VI. Protected areas with sustainable use of natural resources	<p>Till ytan ett stort område där en del av arealen sköts med hjälp av hållbar skötsel där ekosystem och habitat skyddas, medan den större delen inte rörs. Skillnaden mellan kategori V är att dessa områden har förvandlats efter år av mänsklig interaktion medan de här områdena till största del fortfarande är ”naturliga”.</p>

3.2. Natura 2000

Inom EU har det också arbetats fram olika direktiv för att medlemsländerna ska lyckas med att bevara den biologiska mångfalden och skydda hotade arter. Fågeldirektivet (BD), och art- och habitatdirektivet (HD), är två viktiga direktiv i detta arbete (European Commission, 2020). Tillsammans utgör de två direktiven grunden för Natura 2000, ett nätverk för skyddade områden inom EU (European Commission, 2020; EEA, 2019a). Mer än 18 % av landytan inom EU ingår i detta nätverk och sträcker sig över nio olika biogeografiska regioner (EEA, 2018a). Det är medlemsländerna själva som väljer ut sina Natura 2000-områden, dessa ska sedan skickas in och bli godkända av den Europeiska kommissionen (European Commission, 2019). Även om ett område har blivit utsett till ett Natura 2000-område betyder det inte att all mänsklig påverkan måste upphöra. Därför innehåller nätverket inte enbart för nationalparker och reservat utan mänsklig påverkan utan kan även innehålla områden med aktivt jord- och skogsbruk när det inte bedöms ha negativa konsekvenser för artbevarandet (European Commission, 2020). I många fall kan det också vara så att en art är beroende av det brukade landskapet för att kunna fortsätta existera. De nationella överlappen mellan Natura 2000-områdena och andra mer strikta skyddsformer såsom naturreservat varierar mellan medlemsländerna.

För att fastställa om en art eller habitat har en gynnsam bevarandestatus (FCS), sätts egna referensvärden av medlemsländerna i EU (Abenius et al., 2005). Forskning och historiska dokument i medlemsländerna används för att sätta referensvärden som behöver uppfyllas för att en art/habitat ska anses ha FCS (EEA, 2017). Vid brist på sådan information används ofta antalet individer av en art eller areal av ett habitat då medlemsländerna gick med i EU som referensvärde. Vidare anses inte FCS föreligga ifall antalet individer/areal habitat minskar då det visar på en negativ trend (DG Environment, 2017; Council Directive 92/43/EEC). Vid bedömningen om en *art* har FCS kontrolleras utbredning och population medan för *habitat* intresserar man sig för utbredning och area (DG Environment, 2017; Council Directive 92/43/EEC).

4. Sverige, Tyskland och Slovenien

Inte nog med att det finns olika internationella definitioner av skyddade områden. För att det ska bli applicerbart i olika länder krävs det att definitionerna omformas att passa lagar, föreskrifter och förutsättningar på nationell nivå. I det här kapitlet presenteras en bakgrund för Sverige, Tyskland och Slovenien samt hur de på nationell nivå delar upp deras skyddade områden.

4.1. Sverige

Sverige kan delas in i tre terrestra, biogeografiska områden; den kontinentala, den alpina och den boreala regionen (*Figur 1*) (Naturvårdsverket, u.å.). Den boreala regionen täcker nästan hela Sverige med undantag för de mest södra delarna där den kontinentala regionen breder ut sig och de västra delarna mot Norge, där den alpina regionen återfinns (*ibid.*).

Figur 1 Länder i Europa uppdelat i biogeografiska områden. Sveriges tre områden är uppdelade i grönt (kontinentala området), mörkblått (boreala området) och rosa (alpina området) (EEA, 2020b).

Ungefär 70 % av landytan i Sverige är täckt av skog, där barrträden, då framförallt tall och gran, är de mest dominerande trädslagen (KSLA, 2015). Hälften

av skogen ägs privat medan ungefär 25 % ägs av olika skogsföretag och de resterande 25 % ägs av kyrkan, det statligt ägda skogsbolaget Sveaskog och övriga offentliga ägare som kommuner (*ibid.*). Historiskt har skogen varit väldigt viktig för Sveriges välstånd och fortsätter att vara det än idag med frihet under ansvar som ledord vid skötseln av dessa viktiga ekologiska områden (Forest Sweden, 2017; KSLA, 2015). Många skogsägare är certifierade vilket betyder att skogsägarna förväntas göra mer än vad som står i skogsvårdslagen vid hänsynstagande mot sociala och ekologiska värden (KSLA, 2015).

I Sverige är ett formellt skyddat område definierat som “ett geografiskt definierat område som är permanent utpekad, reglerat och förvaltad för att uppnå specifika syften och bevarandemål” (SCB, 2020:3). De formellt skyddade områdena är till mesta del skyddade enligt miljöbalken (SFS 1998:1252), kapitel 7 men också enligt jordabalken (SCB, u.å; SCB, 2019). De formella skydden avser nationalparker, naturreservat, naturvårdsområden, biotopskyddsområden, Natura 2000 områden samt nationalstadsparken som återfinns i Stockholmsregionen, även naturvårdsavtal samt områden ägda av fortifikationsverket ingår här men de rapporteras ej in till WDPA (*Bilaga 1*) (Naturvårdsverket, 2020a; SCB, 2019). Det är Naturvårdsverket som sammanställer och rapporterar in de nationellt skyddade områdena till EEA (SCB, 2019). År 2019 upptog alla ovanstående nämnda skyddsområden 14,9 % av den svenska land- och sötvattenarealen, Aichimål 11 är därmed fortfarande inte uppnått (EEA, 2019a).

4.2. Tyskland

Tyskland kan delas in i tre biogeografiska områden; atlantområdet, den kontinentala regionen och den alpina regionen (EEA, 2020b). Landet består till mesta del av den kontinentala regionen där alla stater är belägna med undantag för Hamburg och Bremen (Wedemeier et al., 2013). Den andra regionen, atlantområdet, sträcker sig över de nordvästra delarna av landet medan den alpina regionen bara återfinns i små områden i Bayern (EEA, 2020b). Tyskland präglas av ett tempererat klimat där jordbruket är den största formen av markanvändning på över 50 % och där skogarna täcker drygt 30 % av landarealen (BfN, 2014; Weather Atlas, u.å; Böhn, 2020). Jordbruksmarken är privatägd medan skogen är till 46 % privatägd, 20 % bolagiserad och resterande 34 % är statligt ägd (BfN, 2012 se Wedemeier et al., 2013).

Det finns 16 delstater eller så kallade länder “Bundersländer” i Tyskland, där det praktiska naturvårdsarbetet framförallt sker på regional och lokal nivå medan de rättsliga instrumenten för naturskydd återfinns i många fall på nationell nivå (Wedemeier et al., 2013). Det är den federala naturskyddslagen, Bundesnaturschutzgesetz, som bevarandearbetet och skötseln av landskap faller

inunder (Federal Ministry for the Environment, Nature Conservation and Nuclear Safety, 2009). Den tyska regeringens vetenskapliga myndighet för nationell och internationell naturvård, BfN, är de som rapporterar in de skyddade områdena till EEA, och det är även de som tar beslut om vilka IUCN-kategorier de skyddade områdena kategoriseras under (Wedemeier et al., 2013). En nationell strategi för biodiversitet antogs år 2007 som baserades något på den nationella hållbarhetsstrategin som godkändes år 2002 (Federal Ministry for the Environment, Nature Conservation, Building and Nuclear Safety, 2014). I Tyskland är 38 % av landarealen skyddad och de områdena är uppdelade och definierade utifrån deras (1) storlek, (2) restriktionerna som medföljer klassificeringen eller (3) målet med bevarandet (UNEP-WCMC, 2020a; BfN, 2020a). De olika skyddsformerna finns definierade i den tyska federala naturvårdslagen (BNatSchG), där de huvudsakliga skyddsformerna inkluderar naturreservat, nationalparker, biosfärskyddsområden, landskapskyddsområden, naturparker och Natura 2000-områden (*Bilaga 2*) (BfN, 2020a). De skyddade områdena är vanligtvis privatägda (Wedemeier et al., 2013).

4.3. Slovenien

Slovenien kan delas in i tre biogeografiska regioner, den kontinentala, alpina och pannoniska regionen (EEA, 2020b). Den kontinentala regionen sträcker sig över hela landet med undantag i de västra delarna där den alpina regionen breder ut sig, och i de allra östra delarna där den pannoniska regionen finns på gränsen mellan Slovenien och Ungern (*ibid.*). Nästan 60 % av Slovenien är täckt av skog, där knappt hälften består av barrskog vilket innebär att över 50 % är lövskog (Ministry of Agriculture, Forestry and Food, 2020). Skogarna ägs till nästan 80 % av privatpersoner medan resterande ägs av antingen staten eller kommuner, där den privata skogen är väldigt fragmenterad. En privatägd skogsfastighet är i medeltal runt 2.9 ha stor (Ministry of Agriculture, Forestry and Food, 2020). I enlighet med Sloveniens skogslag måste skogsägarna garantera skogens ekologiska, sociala och produktiva processer, och måste därför sköta skogen i överensstämmelse med en skogsskötselplan (Ministry of Agriculture, Forestry and Food, 2020). Att sköta sin skog efter en skogsskötselplan är obligatoriskt, oavsett ägare, och utfärdas av landets skogsstyrelse (EEA, 2011).

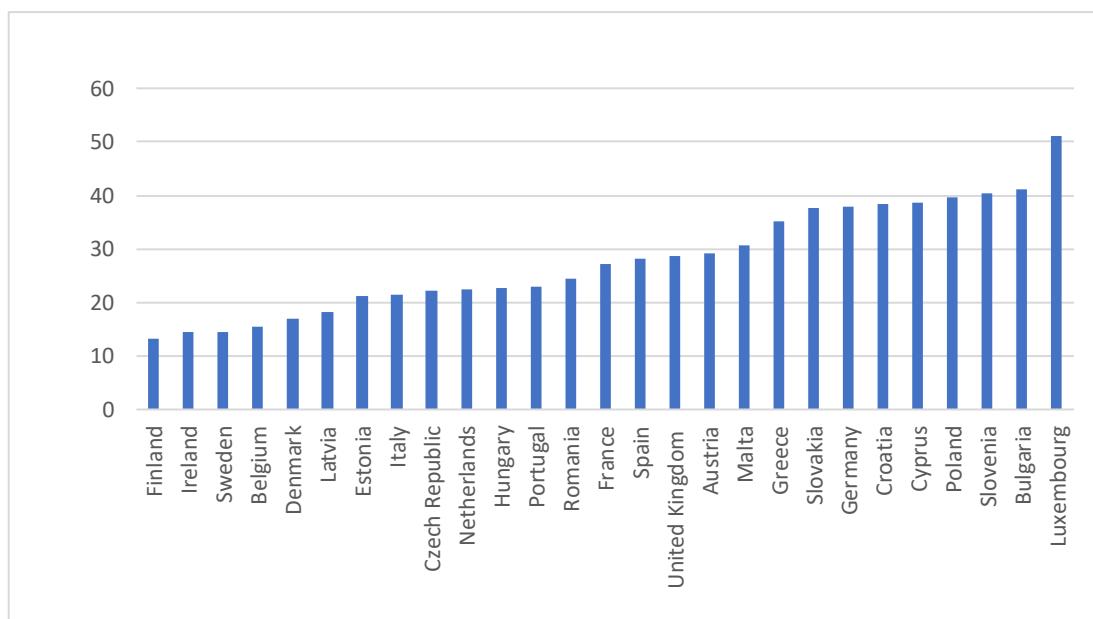
Landets skyddade områden kan delas in i (1) större skyddsområden (national-, regional- och landskapsparker), och (2) mindre skyddsområden (strikt naturreservat, naturreservat och naturmonument) under Sloveniens naturvårdslag (*Bilaga 3*) (PISG, u.å). Hur områdena ska skötas och den tillåtna graden av mänsklig påverkan varierar mellan klassificeringarna och står preciserat i naturvårdslagen (Environment Agency of the Republic of Slovenia, u.å; PISG, u.å). Runt 14 % av Sloveniens landyta är skyddad i enlighet med Sloveniens nationella lagstiftning medan drygt 37 % av deras landareal är Natura 2000-områden och

skyddas därför av internationella lagar (Bolješić, 2019). Utan överlapp, då många av Natura 2000-områdena också är klassificerade på nationell nivå, blir den totala ytan som skyddas ungefär 40 % i landet (UNEP-WCMC, 2020b; Bolješić, 2019). Det här gör att Slovenien har den tredje största andelen skyddad mark inom EU (EEA, 2019a).

5. Resultat

5.1. IUCN - Utblick över Europeiska unionen, med fokus på Sverige, Tyskland och Slovenien

Medlemsländerna i EU rapporterar in statistik över deras skyddade områden till CDDA, den gemensamma databasen över skyddade områden inom EU (EEA, 2020a). Sett till medlemsländernas totala procentuella skydd, rapporterar Sverige in att de skyddar 14,46 % av sin land- och sötvattenareal (UNEP-WCMC, 2020c). Detta innebär att Aichimål 11, inte uppnås inom landets gränser. I både Tyskland och Slovenien skyddas en högre andel, 37,8 % respektive 40,36 %, vilket gör att de båda två länderna uppnår de satta arealmålen (UNEP-WCMC, 2020a; UNEP-WCMC, 2020b). Sett till alla medlemsländer i EU, hamnar Sverige bland de länder som skyddar minst landareal procentuellt medan både Tyskland och Slovenien hamnar bland de länder som skyddar mest (*Figur 2*).

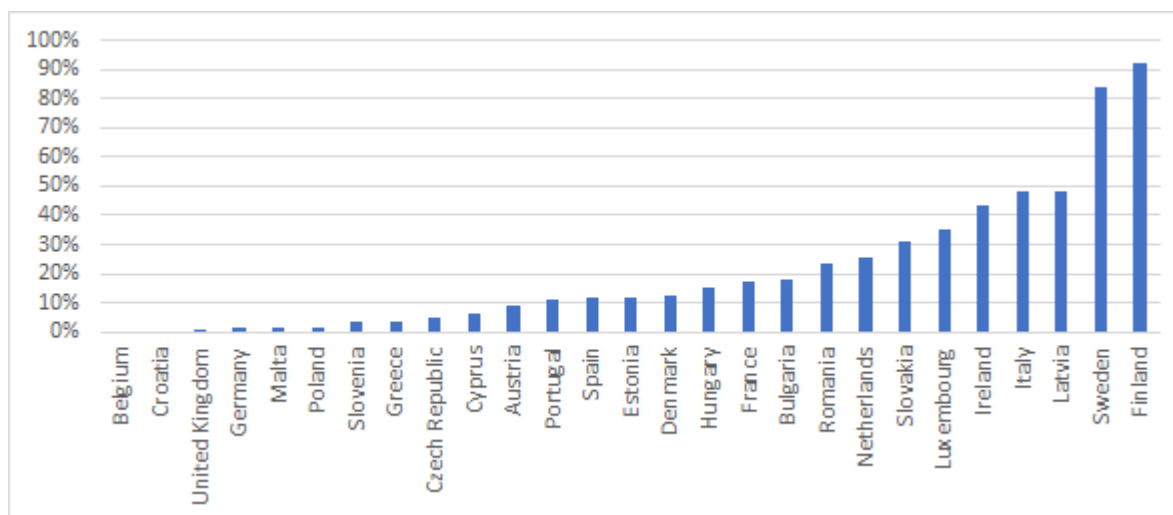

Figur 2 Andelen skyddad landareal på nationell nivå i EU som rapporteras in till EEA (UNEP-WCMC, 2020d). Sverige skyddar 14,46 % av sin landareal och uppnår därmed inte Aichimål 11 (UNEP-WCMC, 2020c). Tyskland och Slovenien skyddar istället en hög andel av sin landareal, 37,8 % respektive 40,36 %, vilket betyder att de klarat av att möta de uppsatta arealmålen (UNEP-WCMC, 2020a; UNEP-WCMC, 2020b). Med den totala andelen skyddad landareal de tre länderna har, hamnar Sverige bland de länder som skyddar minst i EU medan både Tyskland och Slovenien hamnar bland de länder som skyddar mest.

Det finns dock skillnader mellan Sverige, Tyskland och Slovenien i vilka IUCN kategorier deras skyddade områden tillhörde vid rapporteringen till CDDA 2019

men också vad gäller den absoluta arealen natur som skyddas. För Slovenien, tillhörde den största andelen av arealen skyddad natur kategorin “ekosystem ej rapporterat” (Terrestrial ecosystem Not applicable), medan Sverige rapporterade in störst andel till kategori Ib (58,8 %), och Tyskland till kategori V (83,2 %) (EEA, 2019c). Det som skiljer sig mellan kategori Ib och V är att områden klassificerade som Ib är områden där de naturliga tillstånden ska skyddas men med möjlighet för boplatser för urinvånare och fåtal besökare, medan kategori V är områden där interaktionen mellan de människor som har brukat marken och naturen har skapat områdets karaktär (*Tabell 1*). Det är därför viktigt i områden kategoriserade som V att dessa interaktioner fortgår för bevarandearbetet. De lägre klassificeringarna i IUCN:s kategorisering motsvarar alltså skyddade områden med mindre påverkan från mänsklig aktivitet såsom jord-och skogsbruk.

När man analyserar hur stor andel av den skyddade arealen som har strikt skydd med minimal mänsklig påverkan framträder därför en annan bild. För alla medlemsländer i EU sett till den procentuella andelen av det skydd som rapporteras in till IUCN som motsvarar klass I och II i IUCN:s kategorisering, hamnar Sverige i topp (*Figur 3*). 84 % av Sveriges totala områdesskydd klassificeras under kategori I och II, det är bara Finland som skyddar procentuellt mer än Sverige i dessa två klasser. Tyskland och Slovenien hamnar bland de länder som rapporterar in minst andel skyddade områden i kategori I och II, då de rapporterat in 1,35 % respektive 3,3 % (*Figur 3*).

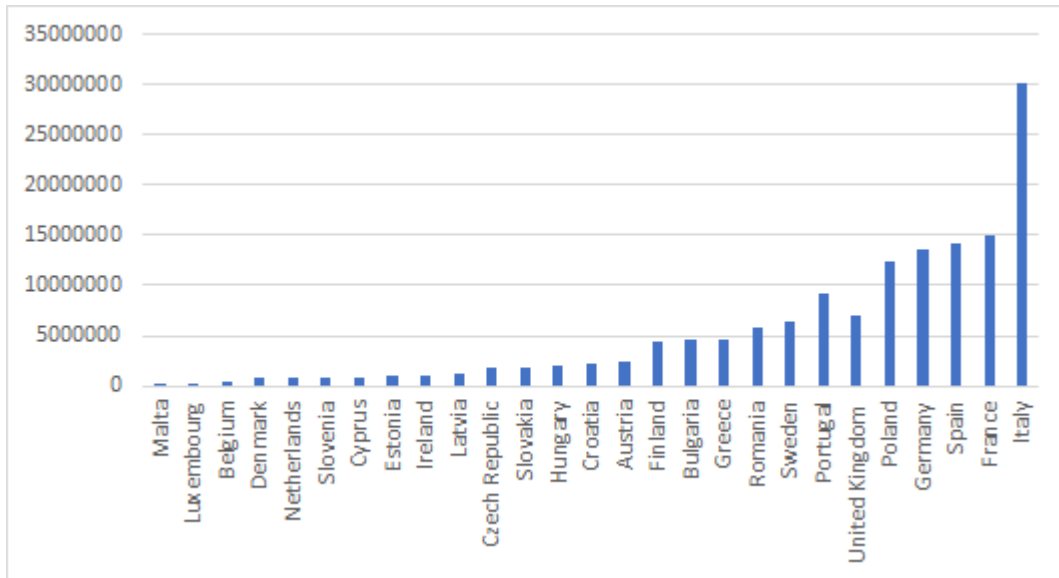

Figur 3 Den procentuella andelen av det skydd som rapporteras in till IUCN som motsvarar klass I och II i IUCN:s kategorisering på nationell nivå för de olika medlemsländerna i EU (EEA, 2019c). Sverige har rapporterat in att deras skyddade områden i kategori I och II motsvarar 84 % av deras totala skydd inrapporterat till IUCN, medan Tyskland rapporterat in att det motsvarar 1,35 % och Slovenien 3,3 % av deras totala skydd inrapporterat till IUCN.

Sett till den totala landarealen istället, motsvarar klass I och II i IUCN:s kategorisering 8 % av Sveriges totala landareal, medan i Tyskland motsvarar dessa

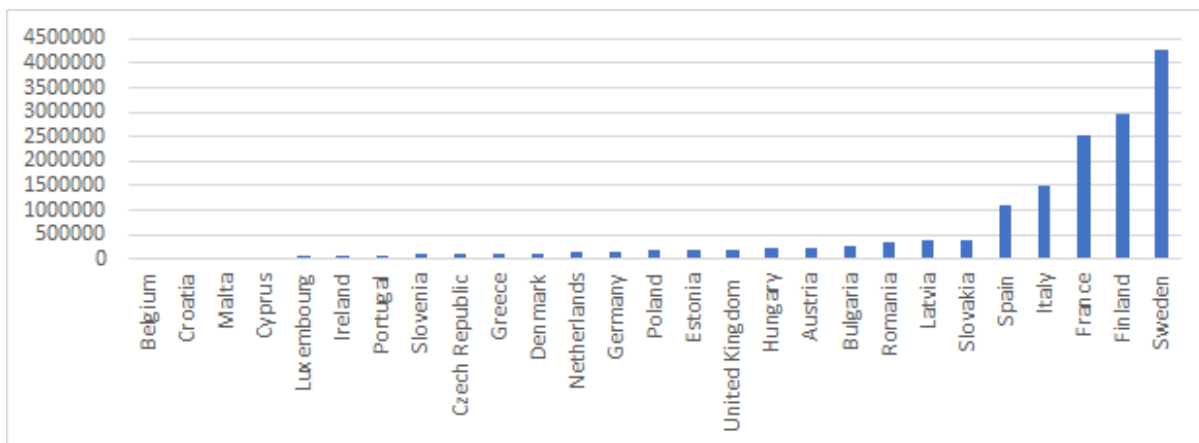

klasser 0,46 % och Slovenien 4,5 % (EEA, 2019c). När det kommer till vad de olika medlemsländerna i EU skyddar i absoluta arealer, förändras bilden igen. I Sverige skyddas totalt 6 498 700 ha, i Tyskland skyddas 13 516 600 ha och i Slovenien skyddas totalt 819 700 ha (*Figur 4*) (UNEP-WCMC, 2020d). Det här påverkar statistiken på sådant sätt att Slovenien hamnar bland de länder som rapporterar in minst areal skyddad mark medan Sverige och Tyskland hamnar bland de länder som rapporterar in mest.

Figur 4 Den absoluta arealen olika länder i EU skyddar (UNEP-WCMC, 2020d). Sverige skyddar totalt 6 498 700 ha, Tyskland 13 516 600 ha och Slovenien 819 700 ha.

Tittar man på absoluta arealer av de två lägsta kategorierna i IUCN:s kategorisering, klass I och II, dvs strikt skydd, så skyddar Sverige störst areal i EU med 4 268 020 ha följd av Finland (*Figur 5*). Slovenien och Tyskland hamnar båda bland de länder som rapporterar in lägst absolut areal när det kommer till dessa klasser. Slovenien skyddar 91 290 ha och Tyskland skyddar 165 939 ha.

Figur 5 Den absoluta arealen olika länder inom EU skyddar i kategori I och II i IUCN:s kategorisering (EEA, 2019c). Sverige skyddar mest areal av alla medlemsländer i EU när det kommer till klass I och II i IUCN:s kategorisering. Arealen i Sverige motsvarar 4 268 020 ha. I Tyskland skyddas de 165 939 ha i klasserna I och II och i Slovenien skyddas 91 290 ha.

Det här betyder att i Sverige skyddas 4 miljoner hektar mer i de två lägsta IUCN kategorierna jämfört med Tyskland och Slovenien.

5.2. Natura 2000 och gynnsam bevarandestatus

En utvärdering för bevarandestatusen för arter och habitat bygger på bedömningar hos de myndigheter som lämnar uppgifterna i de olika länderna. För att bedöma om en art har så kallad gynnsam bevarandestatus, FCS, görs en jämförelse mellan ett dagsvärde och det referensvärde som är satt utifrån ett tidigare fastställt kriterium (DG Environment, 2017). Det är medlemsländerna själva som sätter detta referensvärde, se avsnitt 3.2 för information om hur (EEA, 2017). För att en art ska anses ha FCS enligt art- och habitatdirektivet, betyder det att dessa ska kunna “upprätthålla sig på lång sikt som en livskraftig del av dess naturliga livsmiljöer”. Detsamma gäller för habitat, men det är strukturer och funktioner som ska kunna upprätthållas så att typiska arter för området på lång sikt kan fortleva för att ett område ska anses ha FCS (DG Environment, 2017; Council Directive 92/43/EEC). Bevarandestatusen utvärderades mellan år 2013 och 2018 i Slovenien, Sverige och Tyskland. Länderna rapporterade själva in sin statistik till EEA enligt paragraf 17 i art- och habitatdirektivet (EEA, 2019d). Både Sloveniens och Tysklands utvärderade habitat består till ungefär en tredjedel av gynnsam bevarandestatus (FV), en tredjedel av ogynnsam-otillräcklig status (U1) och en tredjedel ogynnsam-dålig status (U2) (tabell 2) (EEA, 2019d).

Tabell 2. Ett visst antal habitat som har utvärderats utifrån kriterierna för gynnsam bevarandestatus i Sverige, Tyskland och Slovenien. Värdena i tabellen är i procent, förutom tot. antal utvärderade

habitat som har absoluta värden. Sverige utmärker sig med en lägre andel habitat som är utvärderade som bra (FV) och med en högre andel habitat utvärderade som dåliga (U2) jämfört med Tyskland och Slovenien (EEA, 2019d).

Conservation Status - Habitats	Sweden	Germany	Slovenia
Good: Favourable (FV)	23	30	38
Unknown: XX		1	
Poor: Unfavourable-inadequate (U1)	23	32	31
Bad: Unfavourable-bad (U2)	54	37	30
Tot. antal utvärderade habitat	186	195	89

Slovenien har dock något fler habitat i gynnsam bevarandestatus (FV) procentuellt i förhållande till Tyskland. I Sverige har i stället knappt en fjärdedel av de utvärderade habitaterna en gynnsam bevarandestatus (FV), knappt en fjärdedel har en ogynnsam-otillräcklig status (U1) och över hälften av habitaterna har ogynnsam-dålig status (U2) (EEA, 2019d). Totalt utvärderade Sverige 186 olika habitat, medan Slovenien utvärderade 89 och Tyskland 195. Antalet habitat som utvärderas bör tas hänsyn till vid en jämförelse mellan olika länder.

5.3. Skydden Sverige inte rapporterar in internationellt

Utöver de skyddade områden som Sverige rapporterar in internationellt, finns det även andra skyddsformer på nationell nivå som inte rapporteras in. Dessa skyddsformer inkluderar naturvårdsavtal, områden ägda av fortifikationsverket, frivilliga avsättningar, impediment, hänsynsytor, ädellövskog, nyckelbiotoper, vattenskyddsområden, strandskyddsområden samt riksintresseområden (*Tabell 3*). Om dessa områdesskydd skulle anses som skyddad natur når Sverige mellan 26 % och 57 % i skyddad areal beroende på vilka typer av skydd som inkluderas. Ett visst överlapp mellan bevarandeformerna kan finnas, men det som dock framkommer tydligt är att Sverige skyddar långt över de 17 % som behövs för att nå Aichimål 11 om man skulle välja att rapportera in alla skyddsformer av natur i likhet med många andra länder i EU.

Tabell 3. Sveriges formella skydd som rapporteras internationellt uppgår till 14,5 % av den totala land- och sötvattenarealen adderad med de skydd som finns i Sverige men som inte rapporteras internationellt. Det här är för att påvisa att Sverige har skyddade områden som gör att vi når Aichimål 11 men som bortses ifrån när vi jämförs med andra länder i en internationell jämförelse. Sveriges totala land- och sötvattenareal motsvarar 44 750 000 ha (SCB, 2020).

Bevarandeform	Areal, land- och sötvatten (ha)	Andel jmf med Sveriges land-och sötvattenareal (%)
Formellt skydd ¹	6 498 101	14,5
Naturvårdsavtal ¹	171 214	0,4
Mark ägd av fortifikationsverket ¹	32 229	0,1
Total 1	6 678 589*	14,9
Frivilliga avsättningar ²	1 210 100	2,7
Impediment ²	3 239 500**	7,2
Hänsynsytor ²	425 900	0,95
Ådellövskog ³	220 000	0,49
Nyckelbiotoper ⁴	237 000***	0,53
Total 2	12 000 000****	26,8
Vattenskyddsområden ¹	960 000	2,1
Strandskyddsområden utanför tätorter ⁵	12 483 162	27,9
Total 3 (1+2+3)	25 454 000	56,8
Riksintresseområden för naturvård och friluftsliv ⁶	-	-
Total 4 (1+2+3+4)	25 454 000****	56,8

*Överlapp med formellt skyddade arealer är borträknade

**En större yta är registrerad hos Skogsstyrelsen, men det finns ett överlapp mellan formellt skyddad liksom frivilligt avsatt mark, därför är arealen reducerad här (Naturvårdsverket, 2012; Skogsstyrelsen, 2020b).

***Avrundade tal

¹SCB, 2019

²Skogsstyrelsen, 2019

³Skogsstyrelsen, 2020a

⁴Skogsstyrelsen, 2020b

⁵LRF, 2020

⁶Faller antingen under Natura 2000-områden, resterande saknar sammanställning (Naturvårdsverket, 2012)

6. Slutsatser och diskussion

6.1. Olika jämförelser, olika resultat

Sverige har valt betydligt hårdare restriktioner för att klassificera natur som skyddade områden än i övriga Europa. Sverige blir därför en av de länder med procentuellt lägst andel skyddade områden medan både Tyskland och Slovenien har en hög andel skyddad mark (*Figur 2*). Emellertid, vid en jämförelse mellan länderna när det kommer till den procentuella andelen av skydd som rapporteras in till IUCN och som ingår i kategori I och II i IUCN:s kategorisering, har Sverige en mycket högre strikt skyddad andel än Slovenien och Tyskland (*Figur 3*). Sverige rapporterar in att de skyddar mest mark i kategori Ib, medan Slovenien och Tyskland skyddar mest enligt kategori V (om man bortser från de områden som inte är kategoriserade för Slovenien) (EEA, 2019c).

Det betyder att enligt definitionen för IUCN:s kategorisering skyddar Sverige mest areal med strikt skydd, kategori Ib, där områdenas naturliga tillstånd ska skyddas men med tillåtelse för boplatser för urinvånare och möjlighet för besök (*Tabell 1*). Det här kommer sig av att Sveriges skyddade områden till största del består av nationalparker och naturreservat (SCB, 2019), till skillnad mot Tyskland, som har en stor andel landskapskyddsområden och naturparker och Slovenien som har en stor andel landskapsparker och Natura 2000-områden skyddade (BfN, 2019b; BfN, 2020d; ARSO, 2014; EEA, 2018b). Tysklands och Sloveniens nationella områdesskydd består i att skydda områdets karaktär, där en interaktion mellan det mänskliga brukandet och bevarandet av naturvärden finns (*Bilaga 2 och 3*). Det är därmed därför en så stor del av de skyddade områdena i Tyskland och Slovenien som kategoriseras under kategori V. Det blir följaktligen missvisande att bara jämföra den totala procentuella andelen medlemsländerna själva rapporterar in som skyddade områden till CDDA, då definitionerna av vad som ska räknas som skyddad areal skiljer sig mellan länderna. Sverige skyddar 14,46 % av sin totala land- och sötvattenareal, där skyddet i huvudsak syftar till att begränsa mänsklig påverkan (EEA, 2019c). Detta går att jämföra med Tyskland som skyddar 37,8 % av den totala land- och sötvattenarealen men där bara 0,46 % har ett striktare skydd, och Slovenien som skyddar 40,36 % av den totala land- och sötvattenarealen och där 4,5 % har ett striktare skydd (*ibid.*). Ett skyddat område i Sverige kan därför inte jämföras direkt med ett skyddat område i Tyskland eller Slovenien, eller vice versa. Man kan också tolka resultaten som att Sverige definierat skydd som att formellt skydda natur från människans påverkan medan Slovenien och Tyskland skyddar natur för människans skull. När man rangordnar länder efter den faktiska arealen som har strikt skydd så hamnar Sverige i topp i EU. Sverige kan således klassificeras både som det land som gör mest för att bevara den biologiska

mångfalden som att vara bland de länder som gör minst, allt beroende på hur myndigheterna valt att rapportera areal av skyddad areal och hur jämförelsen görs.

6.2. Gynnsam bevarandestatus

Det krävs att internationella direktiv är så pass öppna att de kan implementeras av olika länder och anpassas för deras förutsättningar på nationell nivå. Det här gör dock att länderna till viss del tolkar direktiven olika vilket gör det svårt att jämföra länderna. En av de mer omdiskuterade skillnaderna mellan Sveriges bevarandearbete gentemot andra länder är hur gynnsam bevarandestatus bedöms. Det här bottenar i hur länder väljer att tolka de internationella direktiven och tillämpningen av dessa. Till exempel, enligt artikel 6 i art- och habitatdirektivet ska medlemsländerna säkerställa att de ekologiska kraven en art eller habitat har, både abiotiska och biotiska såsom vatten, luft, vegetation etc., ska mötas för att säkerställa artens gynnsamma bevarandestatus (European Commission, 2000). Det är dock upp till medlemsländerna hur de ekologiska kraven ska tolkas, även om det bör baseras på vetenskaplig kunskap för varje habitat och art (McConville & Tucker, 2015). Vidare är det länderna själva som sätter sina gränser för antalet individer och den areal som behövs för att gynnsam bevarandestatus ska anses vara uppnådd (EEA, 2017). Emellertid får antalet habitat eller individer av en art inte bli lägre än när länderna gick med i EU, i enlighet med art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet, men om forskning saknas så kan den nivån sättas som referensvärde (EEA, 2017; DG Environment, 2017; Council Directive 92/43/EEC).

I en rapport beställd av den Europeiska kommissionen år 2018, kom de fram till att Sverige gällande bedömningen av gynnsam bevarandestatus rapporterar in riktiga värden oftare än andra länder, medan andra länder oftare rapporterar in trender med hjälp av operatörer (Bijlsma et al., 2018). Med operatörer menas att länder använder större än eller mindre än (</>) i jämförelse med deras satta mål för att rapportera deras trender. För Tyskland och Slovenien används operatörer då det saknas data eller en osäkerhet finns i hur kriterierna ska bedömas (*ibid.*) Något annat som utmärker Sverige är att de svenska målen för arter och habitat är satta för att de ska anses uppnå gynnsam bevarandestatus. I enlighet med Artdatabanken, måste i många fall minst 20 % av det förindustriella tillståndet finnas av en arts livsmiljö för att miljön ska anses uppfylla kraven för gynnsam bevarandestatus i Sverige (Naturvårdsverket, 2015; LRF, 2020). Det här gäller miljöer som minskat avsevärt historiskt och som utsätts för negativ påverkan, såsom Sveriges skogslandskap. Gränsen på 20 % anses vara ett generellt tröskelvärde för många arter som är anpassade till dessa miljöer (Naturvårdsverket, 2015). Värdet baseras på forskning med slutsatsen att 10–30 % av olika skogslevande arters livsmiljöer behöver finnas kvar för att bevara en art på landskapsnivå (*ibid.*). Om mer försvinner nås en kritisk gräns där vi inte kan med säkerhet fastställa en arts

långsiktiga överlevnad (Angelstam et al., 2010 se Naturvårdsverket, 2020c). Vissa livsmiljöer kan upprätthållas i brukade miljöer medan andra behöver undantas från den negativa påverkan (skogsbruk etc.) för att anses tillräcklig beroende på arternas krav. För att en nivå på 10 % ska anses vara tillräcklig för vissa arter och områden i Sverige krävs det dock att tillräcklig hänsyn tas i det brukade landskapet, vilket inte gjorts hittills enligt vissa bedömare (Angelstam, 2019). Därför har Sverige en gräns på 20 %.

Emellertid, enligt ett resonemang i en studie utförd av Epstein (2016), menar han på att arter inte behöver nå historiska värden då det inte är inkluderat som ett krav i art-och habitatdirektivet. De historiska värdena är även de problematiska då skogstätet minskade i stora delar av Europa mellan 1000-talet innan Kristus och år 1850, förmodligen på grund av en ökad populationsmängd av människor (Kaplan et al., 2009 se Bijlsma et al., 2018). Det gör att de historiska värdena för yta och livskraften gällande de primära skogsekosystemen inte kan anses aktuella. Vi behöver därför ställa frågan, vilka värden är det vi behöver uppnå för att nå gynnsam bevarandestatus för habitat och arter? Olika länder resonerar olika, vilket gör att i en direkt jämförelse mellan länder så blir statistiken missvisande.

När Tyskland skulle bestämma vilka värden som behöver uppnås för att en art eller ett habitat ska anses ha gynnsam bevarandestatus bedömde de om en art eller habitat var tydligt hotade, och/eller hade ett mycket större utbredningsområde historiskt. Om så var fallet satte de ett högre värde som arten/habitatet behöver uppnå för gynnsam bevarandestatus än värdet då Tyskland gick med i EU (Bijlsma et al., 2018). I övriga fall satte man det värde som arten/habitatet hade vid inträdet i EU. Vilken nivå eller hur det har bedömts, har inte gått att finna mer exakt. För Slovenien så har man baserat nivån som behövs för gynnsam bevarandestatus på expertutlåtanden (Bijlsma et al., 2018). Hur det har gått till mer utförligt har inte heller det gått att finna för Slovenien då inga engelskspråkiga dokument funnits att tillgå. Det är dock klart att beroende på vad de egna länderna beslutat att sätta som villkor för gynnsam bevarandestatus, så påverkar det uppgifterna som lämnas till den gemensamma statistiken i EU. För att i detalj kunna analysera ländernas rapportering av bevarandestatus för olika arter/habitat krävs betydligt mer arbete än vad som varit möjligt att rymma i detta examensarbete. Dessutom behövs möjligheter att läsa originaldokument på ländernas officiella språk. Det går därför inte heller här att jämföra olika länder utan mer bakgrundsinformation.

6.3. Skyddad natur som Sverige inte rapporterar in internationellt

Det finns många olika former av skydd i Sverige, som av en eller flera anledningar inte rapporteras internationellt. Om Sverige skulle inkludera dessa

skydd skulle vi kunna nå Aichimål 11 (*Tabell 3*). Varför rapporteras då inte dessa skyddsområden in internationellt? Enligt ett regeringsuppdrag till Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket (2012), redovisar myndigheterna varför somliga av Sveriges skyddsområden inte rapporteras internationellt och vad som saknas i lagstiftningen för att de ska kunna göra det. Många av de områdesskydd, utöver de formella, som framförts i det här arbetet berörs av regeringsuppdraget. Sammanfattningsvis kan det sägas att den största anledningen till att de nationella områdesskydden inte rapporteras internationellt är att skyddets varaktighet inte kan säkerställas. Strandskyddsområdena med syfte att trygga allmänhetens tillgång till strandområden och att bevara viktiga livsmiljöer för arter och växter är en stor del av arealen som inte rapporteras internationellt (Boverket, 2020). Skyddet är reglerat i miljöbalken, 7:e kap., men kan upphävas ifall intrånget anses som den bästa lösningen (*ibid.*).

För skogsbruket är de frivilliga avsättningarna och impedimenten de största skyddsområdena som inte rapporteras internationellt (*Tabell 3*). Att de frivilliga avsättningarna räknas bort påverkar skogsbruket genom att stora arealer som skyddas inte räknas med i den internationella statistiken. I Sverige skyddas 2,3 % av landytan av frivilliga avsättningar, eller 5,1 % av skogsmarken (Skogsstyrelsen, 2019). Anledningen till att de frivilliga avsättningarna bortses ifrån är att kvaliteten och varaktigheten för dessa områden inte kan säkerställas (Naturvårdsverket, 2012). Det är även dåligt dokumenterat hur stor betydelse de frivilliga avsättningarna har för den biologiska mångfalden (Gómez-Zamalloa et al., 2011; Bennett, 2002). Med det här resonemanget riskerar man att förlora engagemang från skogsägarna då en signal om att de frivilliga avsättningarna inte riktigt har någon betydelse för det svenska bevarandearbetet sänds ut. Det finns även studier som påvisar nyttan av de frivilliga avsättningarna. En av dem, gjord av Simonsson et al. (2016), påvisar att de frivilliga avsättningarna kan vara ett bra komplement till de formella skyddsområdena, genom att till exempel de frivilliga avsättningarna innehåller generellt mer lövträd än de formella skyddsområdena. Inga åtgärder får heller utföras i de frivilliga avsättningarna som kan skada dess naturvärde, kulturmiljö och/eller sociala värden (Skogsstyrelsen, 2020c). Sverige behöver därför föra bättre dokumentation över de frivilliga avsättningarna så dess betydelse för bevarandearbetet kan fastställas. Vidare undantas de skogliga impedimenten från skogsbruket enligt lag, då ingen påverkan får göras där naturmiljöns karaktär förändras (Skogsstyrelsen, 2019). Det råder dock en viss osäkerhet kring dessa marker, i hur viktiga de är för bevarandet av arter (Naturvårdsverket, 2012). Emellertid har studier gjorts där det framkommit att de skogliga impedimenten förvisso har en lägre biodiversitet än de mer högproduktiva områdena, men om större områden av de lågproduktiva områdena skyddas har dessa områden en betydelse för bevarandet av den biologiska mångfalden (Hämäläinen et al, 2018). Därför behöver fler inventeringar göras för att fastställa relevansen för den

biologiska mångfalden och även ifall de är viktiga områden för den gröna infrastrukturen. Sverige har alltså flera typer av natur som skyddas men som inte rapporteras internationellt. Orsakerna tycks vara att skydden inte anses vara tillräckligt lägesbestämda eller tillräckligt varaktiga som den frivilligt skyddade skogsmarken men det kan också handla om att skyddet inte anses besitta tillräckliga kvaliteter som för den improduktiva skogsmarken.

6.4. Avslutande reflektioner

Examensarbetet avsåg att besvara fyra frågor; (1) Hur varierar skyddet av natur i EU? (2) Vad är syftet med de olika skydden i medlemsländerna Sverige, Tyskland och Slovenien? (3) Vad är det de olika länder vill skydda och från vad? och (4) Varför rapporteras inte all skyddad mark som finns nationellt i Sverige internationellt?

Skyddet av natur inom EU varierar kraftigt och klassificeringen av vad som anses som skyddad varierar även den stort. Länder som rapporterar stor andel skyddad natur rapporterar många olika typer av skydd och inkluderar även natur som skyddas för människans skull. Så är fallet med Tyskland och Slovenien som skyddar en mycket högre andel av deras landareal jämfört med Sverige men där deras skyddade områden till stor del tillhör kategori V. Sverige sticker istället ut i den europeiska statistiken, genom att ha en låg andel skyddad mark totalt sett men där det mesta av områdena som skyddas tillhör kategori I och II i IUCN:s kategorisering. Det här betyder att områdena i Sverige ska skyddas från mänsklig påverkan och att det är de naturliga processer som finns som är viktiga för bevarandearbetet. Sverige kan således klassificeras både som det land som gör mest för att bevara den biologiska mångfalden, som att vara bland de länder som gör minst, allt beroende på hur myndigheterna valt att rapportera skyddad areal och hur jämförelsen görs. Man kan vidare tolka resultaten som att Sverige skyddar natur från människans påverkan medan Slovenien och Tyskland skyddar natur för människans skull. Syftet med att skydda natur tycks därför variera mellan länderna i EU. Ser vi även till hur mycket naturresurs varje innevånare avstår till strikt skydd för naturens egen skull i de tre olika länderna, så avstår Sveriges befolkning mest. Varje person i Sverige med sina 10 miljoner innevånare avstår 0.4 ha medan i Tyskland med sina 83 miljoner innevånare så avstår varje person bara 19 kvadratmeter. Ändå väljer Sverige en rapportering av skyddad areal som gör att vi framstår som sämst i internationella jämförelser. Det som har påvisats under det här arbetet är att allt beror på vilket perspektiv och vilka systemavgränsningar som görs.

Vidare finns det många skyddade områden i Sverige som inte rapporteras internationellt för att dokumentationen är för dålig och skyddens långvarighet inte kan säkerställas. Vi bör därför ändra procedur när det kommer framförallt till de

frivilliga avsättningarna så att skogsägares ansträngningar inte är förgäves i en internationell jämförelse. Under det här examensarbetet har det framkommit att Sverige sticker ut gällande skyddade områden. I stället för att bara jämföra andelar av ett land som skyddas bör även ställning tas till vilken typ av skydd. Det kan även tyckas att Sverige borde försöka få en mer likställd rapportering med övriga länder i EU så att jämförelserna och framtida mål blir mer enhetliga i Europa. Rimligen måste det vara viktigt att internationell statistik ska föras över skyddade områden så den både är jämförbar mellan länder men också funktionell för det nationella miljöarbetet. Det ökar sannolikheten att länderna kan samarbeta bättre och dra gemensamma slutsatser om framtida mål och vilka arbetsinsatser som krävs. Sverige behöver även fortsatt jobba mot de negativa trender som finns i den svenska naturen och där det bedömda tillståndet för ganska många arter och habitat är dåligt (Naturvårdsverket, 2020d). Det här är förstås ett problem i sig som kommer att kvarstå oavsett om vi rapporterar in alla skyddade områden i landet till den internationella statistiken eller inte. Men vill Sverige nå större förståelse för sitt naturvårdsarbete både inom och utom landet så skulle det nog trots allt vara klokt att redovisa alla former av skyddad natur, oavsett om det primärt är för att skydda naturen från människan eller om syftet är att skydda natur för människans skull. Genom att koppla alla insatser som görs till bevarandestatus och andra miljörelaterade mål som om möjligt bedöms på ett likartat sätt i hela Europa kan det nödvändiga naturvårdsarbetet effektiviseras och förståelsen öka för vilka insatser som är viktiga.

7. REFERENSER

- Abenius, J., Aronsson, M., Haglund, A., Lindahl, H., Vik, P. (2005). *Uppföljning av Natura 2000 i Sverige*. Naturvårdsverket. Tillgänglig: <https://www.naturvardsverket.se/Om-Naturvardsverket/Publikationer/ISBN/5400/91-620-5434-1/?id=3065> [2020-06-25]
- Angelstam, P. (2019). *Från skydd av skog till grön infrastruktur - om funktionalitet och procenträkning i det svenska skogslandskapet*. (2018:31). Länsstyrelsen i Örebro Län.
- Bennett, E. (2002). The Joint Effort of Timber Certification. *Conservation Biology*. Vol 15 (2), pp. 318-319. DOI: <https://doi.org/10.1046/j.1523-1739.2001.015002318.x> [2020-12-27]
- BfN (2014). *Markanvändning i Tyskland 2014*. Tillgänglig: <https://www.bfu.åe/infothek/daten-fakten/nutzung-der-natur/ueberblick-zur-flaechennutzung/ii-31-12-flaechennutzung-in-dl.html> [2020-11-05]
- BfN (2019a). *Nature Conservation Areas*. Tillgänglig: <https://www.bfu.åe/en/activities/protected-areas/nature-conservation-areas.html> [2020-11-20]
- BfN (2019b). *Landscape Protection Areas*. Tillgänglig: <https://www.bfu.åe/en/activities/protected-areas/landscape-protection-areas.html> [2020-12-23]
- BfN (2020a). *Protected Areas*. Tillgänglig: <https://www.bfu.åe/en/activities/protected-areas.html> [2020-09-29]
- BfN (2020b). *National Parks*. Tillgänglig: <https://www.bfu.åe/en/activities/protected-areas/national-parks.html> [2020-11-17]
- BfN (2020c). *Biosphere Reserves*. Tillgänglig: <https://www.bfu.åe/en/activities/protected-areas/biosphere-reserves.html> [2020-11-21]
- BfN (2020d). *Nature Parks*. Tillgänglig: <https://www.bfu.åe/en/activities/protected-areas/nature-parks.html> [2020-11-23]
- BfN (2020e). *Implementing Natura 2000 in Germany*. Tillgänglig: <https://www.bfu.åe/en/activities/natura-2000/implementing-natura-2000-in-germany.html> [2020-11-23]
- Bijlsma, R.J., Agrillo, E., Attorre, F., Boitani, L., Brunner, A., Evans, P., Foppen, R., Gubbay, S., Janssen, J.A.M., van Kleunen, A., Langhout, W.,

- Noordhuis, R., Pacifici, M., Ramírez, I., Rondinini, C., van Roomen, M., Siepel, H., Winter, H.V. (2018). *Defining and applying the concept of Favourable Reference Values for Species and habitats under the EU Birds and Habitats Directives*. Wageningen (Service contract No. 07.0202/2015/715107/SER/ENV.B.3. Tillgänglig: <https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/platform/documents/TechnicalReportFRVs%20October2018.pdf> [2020-06-22]
- Bolješić, R. (2019). *Convention on Biological Diversity - Sixth National Report of the Republic of Slovenia*. Ljubljana: Ministry of the Environment and Spatial Planning
- Boverket (2020). *Strandskydd*. Tillgänglig: <https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/sa-planeras-sverige/planering-av-mark-och-vatten/strandskydd/> [2020-12-25]
- Böhn, D. (2020). National Parks in Germany. Let nature be nature - But which nature? *International Journal of Geoheritage and Parks*. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ijgeop.2020.09.002>
- CBD (2012). *Introduction*. Tillgänglig: <https://www.cbd.int/intro/> [2020-12-03]
- CBD (2020). Zero draft of the post-2020 global biodiversity framework, note by the co-chair. Tillgänglig: <https://www.cbd.int/doc/c/efb0/1f84/a892b98d2982a829962b6371/wg2020-02-03-en.pdf> [2020-09-15]
- CBD (u.å) *Quick guide to the Aichi Biodiversity Targets, Protected areas increased and improved*. Tillgänglig: <https://www.cbd.int/doc/strategic-plan/targets/T11-quick-guide-en.pdf> [2020-06-09]
- Council Directive 92/43/EEC (1992). *Official Journal of the European Communities*. Tillgänglig: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31992L0043> [2020-11-26]
- DG Environment 2017. Report format for the period 2013–2018. Brussels och DG Environment 2017. Reporting under Article 17 of the Habitat types Directive: Explanatory notes and guidelines for the period 2013-2018, pp. 157-164. Tillgänglig: <https://circabc.europa.eu/d/a/workspace/SpacesStore/d0eb5cef-a216-4cad-8e77-6e4839a5471d/Reporting%20guidelines%20Article%2017%20final%20May%202017.pdf> [2020-06-18]
- Dudley, N. (Editor) (2008). *Guidelines for Applying Protected Area Management Categories*. Gland, Switzerland: IUCN. x + 86pp. WITH Stolton, S., P. Shadie and N. Dudley (2013). *IUCN WCPA Best Practice Guidance on Recognising Protected Areas and Assigning Management Categories and Governance Types*, Best Practice Protected Area Guidelines Series No. 21, Gland, Switzerland: IUCN. xxpp.
- ECOLEX (u.å). *Decree amending the Decree on special protection areas (Natura 2000)*. Tillgänglig: <https://www.ecolex.org/details/legislation/decree->

- amending-the-decree-on-special-protection-areas-natura-2000-lex-faoc130559/? [2020-11-25]
- EEA (2011). *2011 Survey of resource efficiency policies in EEA member and cooperating countries, country profile: Slovenia*. Tillgänglig: https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:cOxMz1b7hCAJ:https://www.eea.europa.eu/ds_resolveuid/I2QVBHS56U+&cd=5&hl=en&ct=clnk&gl=se [2010-10-27]
- EEA (2017). *Favourable Reference values Expert group Reporting under the Nature Directives*. Tillgänglig: https://circabc.europa.eu/sd/a/d3721f6a-a790-4789-92d0-a3d3897e7264/3.ii_Draft_Section%20on%20FRVs%20for%20Art17%20guidelines.pdf [2020-06-23]
- EEA (2018a). *Sites designated under the EU Habitats and Birds Directives*. Tillgänglig: <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/indicators/sites-designated-under-the-eu-2/assessment> [2020-06-08]
- EEA (2018b). *Natura 2000 Barometer*. Tillgänglig: <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/dashboards/natura-2000-barometer> [2020-12-01]
- EEA (2019a). *Nationally designated protected areas*. Tillgänglig: <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/indicators/nationally-designated-protected-areas-10/assessment/#fieldsetlegend-13e289d0367a4cf2b4ddfb7aac31efee-0> [2020-06-08]
- EEA (2019b). *The European environment- state and outlook 2020, knowledge for transition to a sustainable Europe*. Tillgänglig: <https://www.eea.europa.eu/publications/soer-2020> [2020-07-30]
- EEA (2019c). *Nationally designated areas by country and International Union for Conservation of Nature management category for major ecosystem types*. Tillgänglig: https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/daviz/nationally-designated-areas-by-iucn#tab-chart_4_filters=%7B%22rowFilters%22%3A%7B%7D%3B%22columnFilters%22%3A%7B%22pre_config_major_ecosystem_type%22%3A%5B%22Terrestrial%20ecosystem%22%5D%7D%7D [2020-11-25]
- EEA (2019d). *Conservation status and trends*. Tillgänglig: <https://www.eea.europa.eu/themes/biodiversity/state-of-nature-in-the-eu/article-17-national-summary-dashboards/conservation-status-and-trends> [2020-06-15]
- EEA (2020a). *Nationally designated areas (CDDA)*. Tillgänglig: https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/daviz/nationally-designated-areas-by-iucn#tab-chart_4_filters=%7B%22rowFilters%22%3A%7B%7D%3B%22columnFilters%22%3A%7B%22pre_config_major_ecosystem_type%22%3A%5B%22Terrestrial%20ecosystem%22%5D%7D%7D [2020-11-25]
<https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/nationally-designated-areas-national-cdda-15>[2020-06-08]

- EEA (2020b). *Biogeographical and marine regions in the EU*. Tillgänglig : <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/figures/biogeographical-and-marine-regions-in> (2020-10-30)
- EEA (2020c). *Share of country designated as terrestrial protected area and the overlap between Natura 2000 or Emerald sites and national designations*. Tillgänglig: <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/figures/share-of-country-designated-as> [2020-12-22]
- Environment Agency of the Republic of Slovenia (u.å). *Nature*. Tillgänglig: <http://www.arso.gov.si/narava/zavarovana%20obmo%C4%8Dja/> [2020-07-14]
- Epstein, Y. (2016). Favourable Conservation Status for Species: Examining the Habitats Directive's Key Concept through a Case Study of the Swedish Wolf. *Journal of Environmental Law*, vol. 28, pp. 221-244. DOI: 10.1093/jel/eqw006
- Europaparlamentet (2020). *EU och skogarna*. Tillgänglig: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/sv/sheet/105/eu-och-skogarna> [2020-10-02]
- European Commission (2000). *Managing Natura 2000 Sites, The provisions of Article 6 of the 'Habitats' Directive 92/43/EEC*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities. ISBN 92-828-9048-1
- European Commission (2020). *The Pan-European Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe*. Tillgänglig: <https://ec.europa.eu/environment/forests/mcpfe.htm> [2020-10-16]
- European Union (2019). *Agriculture, forestry and fishery statistics 2019 edition*. Belgium: Imprimeries Bietlot Frères. DOI: 10.2785/798761
- Federal Ministry for the Environment, Nature Conservation, Building and Nuclear Safety (2014). *Fifth National Report Convention on Biological Diversity, Germany*. Tillgänglig: <https://www.cbd.int/doc/world/de/de-nr-05-en.pdf> [2020-06-12]
- Forest Sweden (2017). *Facts about forests*. Tillgänglig: <https://www.skogssverige.se/skog/fakta-om-skog> [2020-10-05]
- Gómez-Zamalloa, M.G., Caparros, A., Ayanz, A.S. (2011). 15 years of forest certification in the European Union. Are we doing things right. *Forest Systems*, vol. 20 (1), pp. 81-94. Tillgänglig: <https://recyt.fecyt.es/index.php/IA/article/view/9369> [2020-12-27]
- Hämäläinen, A., Strengbom, J., Ranius, T. (2018). Conservation value of low-productivity forests measured as the amount and diversity of dead wood and saproxylic beetles. *Ecological Applications*. Vol. 28 (4), pp. 1011-1019. DOI: <https://doi.org/10.1002/eap.1705>
- IPBES (2019). *Nature's Dangerous Decline 'Unprecedented' Species Extinction Rates 'Accelerating'*. Tillgänglig: <https://ipbes.net/news/Media-Release-Global-Assessment> [2020-06-11]

- IUCN (2020). *Protected Area Categories*. Tillgänglig:
<https://www.iucn.org/theme/protected-areas/about/protected-area-categories> [2020-11-25]
- Jordbruksdepartementet (1978). *Skog för framtiden, betänkande av 1973 års skogsutredning*. (1978:6). Göteborg: Jordbruksdepartementet. ISBN: 91-38-03836-6
- KSLA (2015). *Forests and Forestry in Sweden*. The Swedish Forest Agency. Accessed: https://www.skogsstyrelsen.se/globalassets/in-english/forests-and-forestry-in-sweden_2015.pdf [2020-10-05]
- LRF Skogsägarna (2020). *Sveriges internationella åtaganden om skydd av natur*. Tillgänglig: <https://www.lrf.se/mitt-lrf/nyheter/riks/2020/05/ny-sida/> [2020-06-09]
- McConville, A.J., Tucker, G.M (2015). *Review of Favourable Conservation Status and Birds Directive Article 2 interpretation within the European Union*. (176) Natural England Commissioned Reports.
- Ministry of Agriculture, Forestry and Food (2020). *Forestry*. Tillgänglig: <https://www.gov.si/en/policies/agriculture-forestry-and-food/forestry/> [2020-07-08]
- Naturvårdsverket (u.å). *Arter och naturtyper - statusrapport*. Tillgänglig: <https://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Vaxter-och-djur/Biologisk-mangfald/arter-naturtyper-statusrapport/> [2020-06-15]
- Naturvårdsverket (2012). *Redovisning av ett regeringsuppdrag till Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen, M2012/71/Nm*. (NV-00477-12). Stockholm: Miljödepartementet
- Naturvårdsverket (2015). *Mål i sikte*. Bromma: Naturvårdsverket. ISBN 978-91-620-6684-0. Tillgänglig: <http://www.swedishepa.se/Documents/publikationer6400/978-91-620-6684-0.pdf?pid=15502> [2020-06-29]
- Naturvårdsverket (2020a). *Skyddad natur*. Tillgänglig: <http://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Statistik-A-O/Skyddad-natur/> [2020-09-23]
- Naturvårdsverket (2020b). *Naturvårdsavtal*. Tillgänglig: <https://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Skyddad-natur/Naturvardsavtal/> [2020-11-16]
- Naturvårdsverket (2020c). *Miljömålen, årlig uppföljning av Sveriges nationella miljömål 2020 - med fokus på statliga insatser*. Bromma: Naturvårdsverket. ISBN: 978-91-620-6919-3
- Naturvårdsverket (2020d). *Sveriges arter och naturtyper i EU:s art- och habitatdirektiv, resultat från rapportering 2019 till EU av bevarandestatus 2013–2018*. Bromma: Naturvårdsverket. ISBN: 978-91-620-6914-8
- PISG (u.å). [Sloveniens] *Naturskyddslagen (ZON)*. Tillgänglig: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO1600#> [2020-11-27]

- Protected planet (2020). *Global Coverage*. Tillgänglig:
<https://livereport.protectedplanet.net/chapter-2> [2020-10-08]
- Reinecker, L., Jörgensen, P.J. (2015). *Att skriva en bra uppsats*. Upplaga 3, Kina: People Printing
- SCB (u.å). *Formally protected areas account for 15 percent*. Tillgänglig:
<https://www.scb.se/en/finding-statistics/statistics-by-subject-area/environment/land-use/protected-nature/pong/statistical-news/protected-nature-2019/> [2020-06-11]
- SCB (2019). *Skyddad natur 2019-12-31, Protected Nature 2019*. Tillgänglig:
https://www.scb.se/contentassets/cf879447b6cb4274abf79ac6bfd3d392/mi0603_2019a01_sm_mi41sm2001.pdf [2020-06-11]
- SCB (2020). *Hektar efter arealtyp och år*. Tillgänglig:
https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START__MI__MI0802/Areal2012N/table/tableViewLayout1/ [2020-11-29]
- SCB (2020:3). *Statistikens framställning Skyddad natur*. Tillgänglig:
https://www.scb.se/contentassets/9335da8f14fa4cb3bce584a756f428bb/mi0603_staf_2019_kh_200527.pdf [2020-09-25]
- SFS 1970:994. *Jordabalken*. Justitiedepartementet L1
- SFS 1998:808. *Miljöbalken*. Miljödepartementet
- Simonsson, P., Östlund, L., Gustafsson, L. (2016). Conservation values of certified-driven voluntary forest set-asides. *Forest Ecology and Management*. Vol, 375, pp. 249-258. DOI:
<https://doi.org/10.1016/j.foreco.2016.05.039>
- Skogsstyrelsen (2019). *Statistik om formellt skyddad skogsmark, frivilliga avsättningar, hänsynsytor samt improduktiv skogsmark*. (Skogsstyrelsen 2019/18). <https://www.skogsstyrelsen.se/globalassets/om-oss/publikationer/2019/rapport-2019-18-statistik-om-formellt-skyddad-skogsmark-frivilliga-avsattningar-hansynsytor-improduktiv-skogsmark.pdf>
- Skogsstyrelsen (2020a). *Ädellövskog*. Tillgänglig:
<https://www.skogsstyrelsen.se/bruka-skog/olika-satt-att-skota-din-skog/lovskogssktsel/adellovsskog/> [2020-10-06]
- Skogsstyrelsen (2020b). *Nyckelbiotoper, Redovisning av underlag till Skogsutredningen 2019*. (Skogsstyrelsen dnr 2019/3066).
- Skogsstyrelsen (2020c). *Frivilliga avsättningar*. Tillgänglig:
<https://www.skogsstyrelsen.se/aga-skog/skydda-skog/frivilliga-avsattningar/> [2020-12-03]
- UNEP-WCMC (2020a). *Protected Area Profile for Germany from the World Database of Protected Areas, October 2020*. Tillgänglig:
www.protectedplanet.net [2020-10-19]
- UNEP-WCMC (2020b). *Protected Area Profile for Slovenia from the World Database of Protected Areas, October 2020*. Tillgänglig:
www.protectedplanet.net [2020-10-22]

- UNEP-WCMC (2020c). *Protected Area Profile for Sweden from the World Database of Protected Areas*. Tillgänglig: <https://www.protectedplanet.net/country/SWE> [2020-11-30]
- UNEP-WCMC (2020d). *Discover the world's protected areas*. Tillgänglig: <https://www.protectedplanet.net/en> [2020-12-22]
- Vasiljević, M., Pokrajac, S., Erg, B. (eds.) (2019). *Summary of national assessments of the state of nature conservation systems in South-Eastern Europe*. Belgrade, Serbia: IUCN: ECARO, xiv+84pp
- Wedemeier, H.T., Börjesson, J., Urombi, A. (2013). *Internationell utblick avseende former för skydds-och bevarandeåtgärder av land-och sötvattenområden*. Tillgänglig: <http://www.sou.gov.se/wp-content/uploads/2014/11/f82ef296.pdf> [2020-06-12]

Bilaga

Bilaga 1. Formella skydd i Sverige

Nedanstående information är en sammanfattning av de formella skydden i Sverige. Informationen är hämtad och komprimerad från miljöbalken, jordabalken samt från myndigheters hemsidor.

Nationalpark: Det är regeringen och riksdagen som tar beslut om en nationalpark ska inrättas med hjälp av beslutsunderlag framställt av Naturvårdsverket, en förutsättning är att marken ägs av staten (SCB, 2019). Enligt 7 kapitlet, 2 § i miljöbalken bör området vara ett “större sammanhängande område av viss landskapstyp i dess naturliga tillstånd eller i väsentligt oförändrat skick” för att övervägas som nationalpark (SFS 1998:808).

Naturreservat: Länsstyrelserna eller kommunerna ansvarar för att inrätta naturreservat (SCB, 2019). Det gör de med hjälp av miljöbalken, 7 kapitlet, 4–6 §, där det står att ett “mark- eller vattenområde får av länsstyrelsen eller kommunen förklaras som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet” (SFS 1998:808). Vidare står det förklarat i miljöbalken (SFS 1998:808) att ett område får inrättas till naturreservat om det anses nödvändigt för att återställa eller skapa nya natur- och livsmiljöer som är viktiga för skyddsvärda arter. Värdena behöver alltså i dags dato inte finnas.

Naturvårdsområde: De naturvårdsområden vi har i Sverige är skyddade av miljöbalken sedan 1999, och ska vid tillämpningen av lagen ses som naturreservat, med vissa undantag (Naturvårdsverket, 2020b). Pågående markanvändning får inte avsevärt försvåras enligt föreskrifterna i naturvårdsområdena (*ibid.*). Den totala ytan minskar ständigt då dessa skyddsområden övergår till naturreservat (SCB, 2019).

Biotopskyddsområde, skog: Skogsstyrelsen hanterar biotopskyddsområdena i skogen med stöd av 7 kapitlet, 11 § i miljöbalken (Naturvårdsverket, 2020b). Biotopskyddsområden omfattar mindre områden av mark- och vatten som är viktiga livsmiljöer för hotade djur- och växtarter eller på annat sätt är skyddsvärda (SCB, 2019). Det här områdesskyddet används ofta i bevarandet av nyckelbiotoper och för att en verksamhet ska få bedrivas får den inte skada

naturmiljön (Naturvårdsverket, 2020b; SCB, 2019). Emellertid kan dispens ges om särskilda skäl finns (SFS 1998:808).

Natura 2000-område: Enligt miljöbalken, 4 kapitlet är alla Natura 2000-områden i Sverige riksintressen (SCB, 2019). Det finns även ett omfattande överlapp mellan de områden som är utsedda till Natura 2000-områden och de svenska nationalparkerna och naturreservaten (SCB, 2019). Hela 86 % av landarealen som räknas till Natura 2000-områden skyddas genom den nationella lagstiftningen som antingen nationalparker eller naturreservat.

Naturvårdsavtal: Inkluderar Naturvårdsverkets och Skogsstyrelsens naturvårdsavtal, vitryggsavtal samt ekoparker (kategoriserat som NO eller NS i skötseln) (SCB, 2019). Det är ett tidsbestämt skydd som tecknas mellan markägare och Skogsstyrelsen, länsstyrelse eller kommun (Naturvårdsverket, 2020a). Det är ett frivilligt skydd där också de sociala värdena i skogarna kan skyddas (Naturvårdsverket, 2020a). Fastighetsägaren avsäger sig rätten från viss användning av marken, som till exempel avverkning, och accepterar även naturvårdande åtgärder vid påskrift (SCB, 2019). Det här regleras under jordabalken, 7 kap. 3 § andra stycket (1970:994).

Fortifikationsverket: Genom en överenskommelse mellan Naturvårdsverket och Fortifikationsverket kan statligt ägda områden skyddas (SCB, 2019). De utpekade områdena undantas från avverkning och skogsbruk men kan bli avverkade vid samråd mellan de tidigare nämnda myndigheterna för att passa som övningsområde (SCB, 2019). De här områdena saknar formellt skydd genom miljöbalken men på grund av regeringsbeslut och överenskommelser har de ett permanent skydd (SCB, 2019).

Bilaga 2. Formella skydd i Tyskland

Nedanstående information är en sammanfattning av de formella skydden i Tyskland. Informationen är hämtad och komprimerad från den tyska naturvårdslagen samt från myndigheters hemsidor.

Nationalparker (Nationalparke): Enligt definitionen i den tyska federala naturvårdslag (BNatSchG) är nationalparker områden med ett juridiskt bindande skydd, som bör skyddas på ett enhetligt sätt och som (1) är stora, ofragmenterade områden med särskild karaktär, (2) över större delar av området uppfyller kraven för naturvårdsområde, och (3) är antropogent opåverkad eller relativt opåverkad, eller kan nå det önskade stadiet igen (BfN, 2020b).

Naturreservat (Naturschutzgebiete): Naturreservat har ett juridiskt, bindande skydd under den tyska federala naturvårdslagen (BNatSchG) (BfN, 2019a). I lagen står det att landskapsområdet skall skyddas i sin helhet, eller enskilda delar på grund av: (1) att bevara, utveckla eller återställa levande platser, biotoper eller samhällen av särskilda arter av flora och fauna, (2) vetenskapliga skäl, naturhistoriska eller nationellt arv, eller (3) deras sällsynthet, särskilda karaktär eller enastående skönhet (*ibid.*). De flesta naturreservat blir utsedda på regional nivå men vissa blir utsedda av "Länder" eller på lokal nivå (*ibid.*).

Biosfärreservat (Biosphärenreservate): Dessa områden är också definierade i den tyska federala naturvårdslagen, som områden som skall skyddas och utvecklas på ett enhetligt sätt och som: (1) är stora och typiska representanter för särskilda landskapstyper, (2) uppfyller kraven för naturvårdsområden i väsentliga delar av deras territorium, och kraven för landskapsskyddsområden i större delen av resten av deras territorium, (3) tjänar det primära syftet att bevara, utveckla eller återskapa landskap skapat av traditionella former av användande, tillsammans med de arter och biotoper som utvecklats över tid, inkluderat vilda former och tidigare kultiverade former av kommersiellt använda eller användbara djur och växtarter, och (4) påvisar sätt av att utveckla och testat former av ekonomisk verksamhet som särskilt bevarar naturresurser (BfN, 2020c).

Landskapsskyddsområden (Landschaftsschutzgebiet): Är ett juridiskt etablerat område som definieras i den tyska federala naturvårdslagen som ett område som kräver särskilt skydd gällande naturen och landskapet för att bevara områdets karaktär (BfN, 2019b). Fokus ligger på att behålla, utveckla eller återställa ekosystem i dessa områden (*ibid.*). Jord- och skogsbruk får i praktiken fortgå så länge områdets karaktär eller syftet med skyddet inte hindras (BfN, 2019b; Wedemeier et al., 2013). I förhållande till andra skyddade områden har dessa områden ett svagare skydd men på grund av att de i antal och storlek utgör en så stor del av Tysklands skyddade områden utgör de en viktig roll i bevarandearbetet (BfN, 2019b).

Naturparker (Nature park): Ska i enlighet med den tyska federala naturvårdslagen utgöra områden som skall utvecklas och skötas på ett konsekvent

sätt och som (1) utgör ett stort område, (2) i huvudsak består av landskapsskyddsområden eller naturreservat, (3 & 4) är ett område lämpat för rekreation och hållbar turism och avser rekreationsändamål i enlighet med kraven i regional planering, (5) sträva efter en miljöanpassad markanvändning för att bevara, utveckla eller återställa landskap som präglas av olika användningsområden med utmärkande landskapsarter och biotopmångfald, och (6) är särskilt lämpade för regional hållbar utveckling (BfN, 2020d). Det är med andra ord områden som ska både skydda och bevara kulturlandskap (*ibid.*).

Natura 2000-områden: Tyskland skyddar 15,4 % av sitt landområde under art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet (BfN, 2020e).

Bilaga 3. Formella skydd i Slovenien

Nedanstående information är en sammanfattning av de formella skydden i Slovenien. Informationen är hämtad och komprimerad från en komprimerad version av sloveniens naturvårslag.

Nationalpark: Bestämmelserna om nationalparker regleras i Sloveniens naturvårslag under paragraf 69. Enligt naturvårdslagen ska en nationalpark innefatta ett större område med värdefull natur och stor biodiversitet med till största delen intakta ekosystem med ett striktare skydd (PISG, u.å). En mindre del av parken får påverkas av mänsklig aktivitet så länge det sker i harmoni med naturen, det här medför att skyddet är mindre strikt i dessa områden (PISG, u.å). Det här gör att två skyddsområden måste finnas definierade, där det större området sköts med beaktning av internationella kriterium.

Regionalpark: Under paragraf 70 i den slovenska naturvårdslagen regleras skyddet för regionalparker. Ett större område i naturligt tillstånd med ekosystem och landskap som är karakteristiska för regionen avses (PISG, u.å). Den mänsklig påverkan är relativt stor, över merparten av området, men i harmoni med naturen (PISG, u.å). Ett striktare skydd finns bara på mindre områden, lokalt definierat (PISG, u.å). Det här medför att minst två skyddsområden behöver definieras även för regionalparker.

Landskapspark: Landskapsparker definieras under paragraf 71 i Sloveniens naturvårslag. Fokus i dessa områden skall ligga på interaktionen mellan det mänskliga användandet och bevarandet av naturvärdena, såsom värdena för landskapet, för det ekologiska eller biotiska (PISG, u.å).

Strikt naturreservat: Enligt paragraf 65 i sloveniens naturvårslag är ett strikt naturreservat definierat som ett naturligt område med geotyper och livsmiljöer för hotade arter och habitat viktiga för att bevara den biologiska mångfalden med naturliga processer utan mänsklig påverkan (PISG, u.å). Ingen mänsklig aktivitet får pågå som kan hota bevarandet av habitat/arterna, däremot kan forskning och undervisning få tillstånd att bedrivas (PISG, u.å).

Naturreservat: Ett naturreservat är definierat i paragraf 66 i naturvårdslagen som ett område med geotyper och livsmiljöer för hotade arter och habitat viktiga för att bevara den biologiska mångfalden (PISG, u.å). Det sker i balans med mänskliga aktiviteter som kan komma att förbjudas via en försäkringshandling.

Naturmonument: Enligt paragraf 64 i naturvårdslagen är ett naturmonument ett område med naturvärde(n) med unik karaktär (PISG, u.å). Det är förbjudet att på något sätt göra ett ingripande som kan skada/förstöra/minska naturvärdet eller det estetiska värdet och dessa aktiviteter kan förbjudas genom en försäkringshandling (PISG, u.å).

Natura 2000-områden: Enligt paragraf 33 i naturvårdslagen faller Natura 2000-områdena under "särskilda skyddsområden" (PISG, u.å). De är definierade som ekologiska viktiga områden för att upprätthålla/uppnå gynnsam

bevarandestatus för arter och habitat viktiga inom EU (PISG, u.å). Under 2015 antogs ett förnyat program för hur Natura 2000-områdena i Slovenien ska skötas (Vasiljević et al., 2019). Det ska göras på ett sådant sätt att arterna och habitaten ska uppnå gynnsam bevarandestatus, områdenas ekologiska integritet ska upprätthållas, och förbindelsen mellan Natura 2000-områdena ska bibehållas (ECOLEX, u.å).

SENASTE UTGIVNA NUMMER

- 2019:4 Författare: Sofie Dahlén Sjöbergh
Skogskollo för tjejer – Vad hände sedan?
- 2019:5 Författare: Fredrik Ögren
Hantering av forn- och kulturlämningar inom SCA Norrbottens skogsförvaltning – Informationshantering från planering till markberedning
- 2019:6 Författare: Elias Hannus
Beslutsstöd för att finna diken och bedöma behov av dikesrensning
- 2019:7 Författare: Jan Lindblad
The future of retention forestry – the historical legacy in stands and its impact on retention in the next generation
- 2019:8 Författare: Hilda Mikaelsson
Alternative oxidase respiration in the mycorrhizal fungus *Laccaria bicolor*
- 2019:9 Författare: Joel Jensen
Above- and belowground carbon stocks and effects of enrichment planting in a tropical secondary lowland dipterocarp rainforest
- 2019:10 Författare: Josefin Runesson
Total carbon sequestration during an entire rotation period of oil palm in northern Borneo
- 2020:01 Författare: Mikaela Rosendahl
Fysiska och psykiska hälsoeffekter av att vistas i naturen – En pilotstudie utförd på Stora Fjäderägg, Västerbottens län
- 2020:02 Författare: Jessica Åström
Evaluating abundance of deciduous trees in production forests along small streams – can Sweden meet current policy goals without intensive management
- 2020:03 Författare: Brita Asplund
5§3 – en statlig storstädning av skogslandskapet
- 2020:04 Författare: Mikaela Casselgård
Effects of 100 years of drainage on peat properties in a drained peatland forest in northern Sweden
- 2020:05 Författare: Therese Prestberg
1900- talets skogsbruk i kronoparksskogar – En skogshistorisk studie om Håckren och Bjurfors kronoparker
- 2020:06 Författare: Nils Södermark
Inverkan av trädslagsval och plantstorlek på tall- och granbestånds anläggningskostnad, skadeutveckling och tillväxt i norra Sveriges kust- och inland
- 2021:01 Författare: Torben Svensson
Tallsåddens potential för återbeskogning av marker med tjocka humustäcken eller torv i norra Sverige.
- 2021:02 Författare: Therese Strömwall Nyberg
Vad betyder det att skydda natur? – En europeisk jämförelse av skyddade områden